

na čast našega stanu. Saj kje je gozd, kjer ne bi moč viharja vrgla k tlom posameznih dreves! Ako pretehtamo neznosni pritisk, ki sloni na nas, tedaj se mora pravična sodba glasiti le tako, da se noben stan bolj možato ne bojuje za svojo svobodo nego učiteljski stan. Naslanjajoč se sami nase, premagajoč neštivilne zapreke, smo si ustvarili organizacijo in jo napolnili z enim duhom, ki ga v boju z v Avstriji vsemogočno reakcijo niso doslej mogla premagati vrata peklena! Mi smo siromašen stan, toda v zavesti izkušane svoje odporne sile vendar tudi bogat stan. Ako bi bila stvar drugačna, kako bi se moglo vršiti zborovanje, kakršno je današnje, ko si zastopniki 50.000 svobodomiselnih učiteljev in učiteljic preko vseh zaprek podajajo roke! To je ponosna govornica, poreko naši neprijatelji. Prav pravijo — to je ponosna govornica. A naj se upre ves svet, ti, ki govore to govornico, so si prisegli, da niso hlapeci in nečejo postati hlapeci!

Čujemo glasove, ki si povedano razlagajo kot popolnoma pravilne, ki pa vkljub temu svare, da bi zahtevali interpretacijo § 55., ki se razgovarjamo o njem. Zakon je, pravijo, v celoti dober zakon, ako se pa dotaknemo oblike kateregakoli mesta v zakonu, pride zakon iz svojega trdnega sestava, kamen bi se začel premikati, in novela iz leta 1883. bi utegnila učkati novo, neprijetno pomnoženo izdajo. Kdo od nas, ki more misliti desetletja nazaj in ki se je za materialno in moralno povzdigo našega stanu pošteno bojeval, ne čuje v takih glasovih odmeva stare pesmi! Ne dotikajte se, sicer bo vse izgubljeno — s tem svarilnim klicem so hoteli zadušiti pritisk po svobodomiselnih upodobitvi državnega šolskega zakona, kjerkoli in kadarkoli se je pojavil med učiteljstvom. To je bila žalostna politika, politika slabosti in že naprej zajamčenega neuspeha. Bati se srčnega naskoka na obstoječe zlo, ker bi bile pri tem morda v nevarnosti pridobitve, se pravi, krivico hlapčevsko trpeti in podedovane bolne razmere vlačiti s seboj kot večno bolezen. S tako modrostjo je zaviran vsak napredek, mrtvilo zagotovljeno povsod. Zakaj kolikor časa stoji svet in zemlja nosi ljudi, se je začela še vsaka zmaga z napadom, a nikdar z zakopavanjem orožja. Tudi klerikalizem si ni primolčal šolskozakonske novele z njenim podganjim repom odločb. Drzno je zahteval in s trdoživno vztrajnostjo do svojih zahtev odjedel previdnim molčečezem na nasprotni strani uspeh. Ali ni že čas, da bi končno tudi v onih krogih, ki hočejo veljati za šoli prijazne, čas in izkušnja očistila tla in razvila delavno moč?

In zakaj hočemo biti enako vzpostavljeni državnim uradnikom zadnjih štirih plačilnih razredov? Zakaj se je učiteljstvo vse države ravno ob tej zahtevi združilo tako enomiselno? Ker sicer ob takem plačevanju ne dobimo sredstev, da bi bogatemu možu v evangeliju enako vse dni živeli lepo in v veselju, vendar pa pridemo v položaj, da odbijemo potrebo in osvobodimo vso svojo moč za šolo, kakor zahteva zakon. Pri tem se opiramo na splošno priznano načelo, da se mora ravnati plačilo po delu. Enako delo — enako plačilo. Po tem načelu ne smejo z nami slabše ravnati nego z uradniki. Doba, napor in stroški našega šolanja so popolnoma enaki žrtvam, ki so v enak namen obvezne za uradnike, ki prihajajo tu v poštev. In kdo hoče zanikati, da ne zahteva naše stanovsko delo vsaj enake množine telesne, duševne in moralne moči kot delo onih uradnikov? Kdor je primoran vsak dan šest ur sedeti v uradu in pisati in računati, ločen od toka svobodnega zraka, ko mu ni mogoče, da bi raztegnil svoje ude — gotovo, kdor ima to usodo, ta ne sedi v Abrahamovem naročju. Toda vzemi ga od njegove pisalne mize in ga postavi v šolo, na sredo noter v gibljivo morje otroških duhov; zahtevaj, da naj tukaj, poln

mirne ravnodušnosti in z nikdar opešano potrpežljivostjo, vlada mnogolični svet mladine; da naj vzdrži red in disciplino med tolikim kipečim in žuborečim življenjem, pri tem z ostrim pogledom premotri in upošteva posebnosti vsakega otroka in tako mlado čredo ne da bi izgubil niti ene svojih ovčie, dovede do učnega smotra; kaj velja, ko pride zopet v svoj urad, k svojim starim kolegam, tedaj se bo oddahnil in priznal: Nisem si mislil, toda resnično je: Kogar sovražijo bogovi, so ga napravili za učitelja! — Ali naj ne bo pod takimi pogoji to, kar je uradnikom prav, tudi učitelju pravično? (Konec.)

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca listopada 1907 K 139.941.93.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Inšpekcijske konference.

Pritem mislimo na lokalne konference, ki se vrše vsako leto po dovršeni inšpekciji pod nadzornikovim predsedstvom. V temeljitem članku razpravlja zadnja „Pädag. Zeitschrift“ o vprašanju, so li te konference potrebne?

Naslanjaje se na izvajanja tega glasila, hočemo tudi mi izpregovoriti o tem aktualnem vprašanju.

Še mnogo je učiteljev in učiteljic, ki z neko nervoznostjo pričakujejo vsakokratnega prihoda nadzornikovega, četudi je to razburjenje povsem neopravičeno. Če si storil svojo dolžnost, v kolikor je to v tvojih razmerah mogoče, tedaj se pač ni bati niti okrajnega niti deželnega šolskega nadzornika niti samega ministra. Sicer pa z modernim duhom prošinjen nadzornik itak ne pride, da bi strahoval, ampak kot dobrodušen korektor in informator.

Neprijetnejša kot inšpekcija pa je vsekakor konferenca, ki pride za njo.

Tu čaka vsakega posameznika ocena njegovega dela, ki jo izraža nadzornik v graji ali pohvali. Sivolasega, izkušenega šolnika vzame ravno tako pod nož kot najmlajšo učeno osebo. Dočim je imel prvi pri nadzoru posebno „smolo“, je imel drugi izredno „srečo“. Faktum je, da učitelj ni vedno enako disponiran za pouk — še manj pa učenci. Večkrat je učitelj izmučen zaradi raznih poslov, tlačijo ga družinske skrbi, poleg tega pa je še ravno prav pust in soparen dan; tu so šolske ure neznosne, posebno če so še otroci zaspani, leni in nepazljivi. Poučevanje v takih dneh je pravcato Sisifovo delo, ki mori učitelja in učenca; nestrpnost pričakujejo učenci z učiteljem vred konca pouka. „Kaj bi pač rekel nadzornik, če bi me bil danes nadzoroval?“ si misli vsakdo, ki je prebil tak šolski dan. To je popolnoma človeško.

V sosednem razredu pa je šlo baš ta dan tovarišu posebno izpod rok. Sam prav dobro razpoložen, učenci poslušajo z zanimanjem pouk in le prehitro mine šolski čas. Ta bo pa sigurno vzdihnil: „Ah, škoda, da ni bilo danes nadzornika!“

V takih slučajih pa je prav lahko mogoče, da kritikuje nadzornik pri inšp. konferenci krivično; vsaj objektivna ne more biti kritika prvega in drugega učitelja. Prvega, priznano dobrega pedagoga zadene graja, a drugi, ki je znabiti patentiran slabič,

je deležen posebne pohvale. Poleg tega pa je skoraj nemogoče, da bi mogel nadzornik po eni kratki inšpekcijski spoznati in presoditi vrline in slabosti učiteljeve. Služboval sem na petrazrednici, kjer je trajalo nadzorovanje v vseh petih razredih skupaj eno uro.

„Pa ravno danes so bili učenci tako nepazljivi ter so tako slabo odgovarjali“, tarnamo večkrat po dokončanem nadzorovanju, če je šlo vse prav slabo. In vendar bo kriv učitelj, ne pa učenci, ki so n. pr. včeraj prav dobro odgovarjali; učitelj si je še znabiti zaželel nadzorovnika, a pri inšpekcijski pa doživi tak fiasko.

Na učence vpliva to in ono, kar provzroča nepazljivost in odsotnost duha; naštetih hočemo le nekatere momente: soparno, deževno vreme, prav lep solnčni dan, mraz, vročina, prezgodnje vstajanje otrok, ponedeljek (če gredo otroci s starši v nedeljo po več ur daleč na izlet ali pa v gostilnico), po mestih še tudi razne zabave (gledišče za otroke, panorama, kak cirkus itd.), čas pred raznimi prazniki in po praznikih (Miklavž, Božič, Velika noč) itd. Vse tu navedeno učinkuje prav močno na otroško telo in dušo, in raztresenost v šoli je neizogibna posledica.

Pa tudi nadzornik je lahko indisponiran ter gleda časih skozi temna, časih skozi svetla očala. Če nas doleti nadzorovanje ob takih kritičnih dneh — če so n. pr. nadzornik, učitelj in učenci prav slabo razpoloženi — tedaj ti neugodna ali celo uničevalna ocena ne izostane in če si tudi najvestnejši in najspretnjši učitelj.

V mestnih šolah je tuintam navada, da nadzornik ravnatelja ali nadučitelja ne recenzira v navzočnosti drugih, ampak mu pove svoje mnenje privatno med štirimi očmi. To bi pa bilo prav tako opravičeno napram ostalemu učiteljstvu; saj zadene graja vsakega mnogo občutljiveje, če jo slišijo tudi tovariši. Če pa nadzornik tega ali onega posebno hvali, bo to spet neugodno vplivalo na prijateljske odnose med učiteljstvom.

Kako more biti pri srečanju staremu nadučitelju, katerega zastarelo metodo v poučevanju nadzornik v navzočnosti drugih učiteljev ožigosa in ga pozove, naj študira novejša dela. Pač se mu potem za hrbtom roga jedva iz učiteljskega došli novinec, ki misli, da si je zajel tam vso novejšo modrost z veliko žlico; pri prvem sporu zabrusi svojemu šefu v obraz: „Kaj boste vi mene komandirali, saj sami ničesar ne razumete o modernem šolstvu; z menoj je bil nadzornik bolj zadovoljen kot z vami!“

Večkrat se tudi dogaja, da netaktni in nekolegijelni tovariši po zakotnih gostilnicah lajkikom pripovedujejo, kako je inšpektor tega ali onega „zdelal“. Tako se poraja med učiteljstvom zavist in sovraštvo, ki njemu in šoli gotovo niso v prid.

Inšpekcijske konference kot take, kakor se še po večini prakticirajo, so zastarele in bi se naj odpravile; nadomestijo se pa naj s takimi kot jih je uvedel letos nadzornik mariborskega okraja J. Schmoranzler.

Po končanem nadzorovanju predseduje najprej skupni seji, kjer se razpravlja o splošnih stvareh, ki zadevajo celokupno učiteljstvo; zatem se pa vrše konference v duetu. Najprvo pride na vrsto nadučitelj, za njim pa ostali učitelji po starosti; v tem ko konferira z enim, se morajo drugi iz konferenčne sobe odstraniti v kak sosedni lokal. Vsak učitelj je z nadzornikom sam in tako med štirimi očmi se recenzira njegovo delo; tu lahko govori odkrito in neprisiljeno oba.

Schmoranzlerjevo uvedbo je pozdravilo in akeptiralo učiteljstvo z velikim veseljem ter bi bilo želeli, da pridejo z njim vsi tovariši-nadzorniki.

Milanov.

Vesela vest iz Istre.

V „Edinosti“ z dne 29. novembra t. l. čitamo:

Vesela vest iz dekanske občine.

Starši za šolo godnih otrok podobčine Rozar-Bižana so se mnogo let potegovali za samostojno šolo na Rižani, ker jim je bilo neprilicno in skoraj nemožno pošiljati svoje otroke v 6 kilometrov oddaljeno šolo v Predloki, kamor so bili po stari „prepravični“ geometriji všolani.

Dne 7. marca leta 1901 (l) so zadnjič po deputaciji, v kateri so bili pok. občinski odbornik Anton Miklavčič, vaški predstojnik Matija Čuber, nadžupan Iv. Mahnič in ud krajnega šolskega sveta nadučitelj Iv. Kurent, izročili e. kr. dež. šol. svetu v Trstu prošnjo za samostojno šolo na Rižani. Deputacijo je vodil zaslužni g. poslanec Matko Mandič najprej k tedanjemu e. kr. dež. šol. nadzorniku g. vitezu Klodiču in z njim vred k podnamestniku Schwarzu. — Temu je g. vitez obrazložil, da so mu krajevne razmere Rižanske doline in župnije Predloka dobro znane že iz njegovih nadzorovalnih let in da je več nego pravično, da se prošnji Rozar-Bižancev koj ugodi. Tedanji podnamestnik Schwarz je pripoznal upravičenost zahteve prosilcev, ali pristavil je: „To ne pojde tako hitro, ker je deželni odbor istrski določil odpreti vsako leto samo po tri nove šole v vsej pokrajini Istri. Ne kaže Vam torej drugega, nego potrpeti, da pridete na vrsto.“

S to „tolažbo“ je bila deputacija milostno odslovljena. Po tej presladki obljubi bi morali Rozar-Bižančani čakati najmanj 60 let, da pridemo „na vrsto“. Ali odtakrat do slej so se razmere znatno izpremenile tako v Trstu kakor v Poreču.

Po neutrudljivem prizadevanju e. kr. okrajnega nadzornika g. Henrika Dominica v Kopru je prejel obč. odbornik na Rižani, g. Mat. Šuber, koncem oktobra t. l. nalog, naj nemudoma pripravi šolsko dvorano z vso opravo, ker da se ima tu koj odpreti enorazredna šola, za sedaj kakor podružnica one v Predloki. Naši vrli vaški predstojniki so se podali koj in z veseljem na delo — in glej — v 14 dneh je bila pripravljena šola z vso opravo in stanovanje za učno osebo. Že dne 16. novembra je uradno nastopila svojo učiteljsko službo, a prišla na Rižano v ponedeljek dne 18. novembra naša prva učiteljica, veleizobražena in energična gospica Gizela Berlingerjeva. Joj, s kakšnim hrepenenjem smo jo pričakovali. Na meji občine so jo sprejeli nadučitelj iz Predloke, Fr. Ferjančič, gg. odbornika Mat Šuber in Oblak z občani, učenci in — z domačo godbo. G. nadučitelj Ferjančič in Mat. Šuber sta pozdravila gospico učiteljico v imenu prebivalstva preprijazno. godba je zasvirala „Naprej“ — in hajd med sviranjem veselih koračnic na Rižano, ki je bila okrašena z mnogimi trobojnicami. — Tako spoštuje naše ukaželjno prebivalstvo svoje največje dobrotnike! — V gostilnici konsumnega društva na Rižani je bil pripravljen preprost, a razmeram primeren obed, med katerim so se izrekle zahvalne napitnice g. odborniku Šuberju, nadučitelju Ferjančiču in nadzorniku Dominicu za njihovo prizadevanje in neumorni trud, da smo prišli do prepotrebne in toliko zaželene šole. Čast jim in hvala!

Zaradi te nepričakovane pridobitve vlada med prebivalci Rozarja-Rižane nepopisno splošno veselje. — Sedaj pa besedico Vam, starši šolskih otrok Rozarja-Rižane! Šola brez otrok bi bila nesmisel. Vi jih sicer imate nad 60, a skrbite, da bodo ti Vaši otroci obiskovali šolo vsak dan marljivo, redno in točno. Ne zadržujte med poukom otrok doma morda za pašo, nabiranje stelje itd. Ako ne boste otrok pošiljali redno in točno v šolo, Vam tudi s 100 učitelji ne bo nič pomagano. Imeli bi le